

GOTTESMAN DÁVID

A nyomorúság matematikája – Közép-Kelet-Európa területi vitáinak játékelméleti elemzése

A területi viták mindig is központi szerepet töltek be Európa történelmében, a királyságok és nemzetek is egyaránt fontos kérdésnek tekintették. Hatványozottan igaz ez a közép- és kelet-európai régióra, ahol a nagyhatalmak folyamatos ráhatása mellett a határokat számos alkalommal szervesen átforgatták.

Fontos tehát, hogy a térség országainak külpolitikáját sokáig leginkább formáló alkotóelem, a területi vita, milyen hatással van az országok egymással való interakciójára illetve a multilaterális viszonyokra. A kutatási kérdés pedig, hogy létezhet-e általánosan elfogadott status quo Közép-Kelet-Európában, és ha igen, akkor ez a számos kialakítási lehetőség során miért nem jött létre, továbbá, hogy mindez miképpen befolyásolta az országok visszatérő külpolitikai „viselkedése”. Természetesen emellett ki kell térni a nagyhatalmak szerepvállalására, illetve az általuk teremtett politikai légkörre is.

A dolgozat célja, hogy megtalálja a döntéselméleti szempontból neuralgikus pontokat a régió nemzetek viszonyaiban és felderítse azokat a viselkedésformákat, amelyek ezeket kialakították vagy legalább is közrejátszottak bennük. A status quo keresése közben nyilvánvalóvá válik, hogy a sorsdöntő fordulatok mindig valamilyen nagyhatalom közreműködésével jönnek létre, ami egyből felveti a világpolitikát meghatározó felelősségének kérdését is.

A módszertan központi fontosságú, mivel játékelméleti szempontból lesznek elemezve a szereplők, azok egymással való interakciói és a nagyhatalmak ráhatása is. A jelentős tényezők definiálása után, bizonyos történelmi pillanatok kör- vagy lépésként lesznek meghatározva, a szereplők viselkedése pedig döntéselméletileg ki lesz elemezve, ezzel rámutatva a fő jellegzetességekre. A játékelméleti iskola fogalmai és definíciói lesznek felhasználva, amelyek elsősorban Bibó István gondolkodását világíthatják meg a témához kapcsolódóan, egy újabb szemszögből. A különböző „játékok” meghatározása után, azok többször, akár több szereplővel is le lesznek játszva (tehát matematikai mátrixokon keresztül kiszámolva), melyek így megadják a döntések eredményét, hasznosságát. Azért is fontos ez, mert így bizonyos mintázatokat, sémákat lehet kapni, melyek részletesebb elemzésével könnyebben megérthető a közép-európai államok ellentete.

Az eredmények azt mutatják, hogy az egyes államok szinte identikusan viselkedtek, amikor döntési helyzetbe kerültek. Ám a lényegi eltérést az jelentette, hogy e döntési helyzetek eltérő időpontokban jelentkeztek, tehát az igények érvényesítése nagyban függött az adott világpolitikai kontextustól. Az ezekhez kapcsolódó téves percepciók pedig létrehozták a Janus-arcú status quo-t, ami eredendően tarthatatlan viszonyt eredményez, függetlenül attól, hogy épp melyik félnek kedvez. Tehát létezik egyensúlyi állapot, a problémát pedig azt jelenti, hogy kettő is van, melyek összeegyeztethetetlenek.